

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №30
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«15-17» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «14» маусым күні 20 сағаттан «17» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 14.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сагандыкова З.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «15» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0), найзағай, күндіз бұршақ түсуі мүмкін. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 7-12 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-14,0), найзағай, бұршақ түсуі мүмкін. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-14,0), найзағай, бұршақ түсуі мүмкін. Солтүстік-шығыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай. Батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 7-12 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 6-11 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 21-26 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан, оңтүстік-батысқа ауыспалы күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 37-42 градус қатты ыстық.
Сауыр	Жаңбыр (1,0-7,0 мм), кей жерлерде найзағай. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей жерлерде найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан, батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28, кей жердерде 19 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан, батыстан соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 23-28, кей жерлерде 18 градус жылы.

2023 жылғы "16-17" маусымға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: жаңбыр (1,0-14,0 мм). Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 19-24 градус жылы, 17 маусымда түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.

Жетісу: жаңбыр (1,0-14,0 мм). Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 19-24 градус жылы.

Жамбыл: жаңбыр (1,0-5,0 мм). Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 25-30 градус жылы, 17 маусымда түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы.

Түркістан: күндіз 16, тәулік бойы 17 маусымда жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы, 17 маусымда түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 23-28, күндіз 35-40 градус жылы.

Абай: 16 маусымда жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм), 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 16 маусымда жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм), 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 23-28 градус жылы.

2024 жылғы 14 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын салдарынан, су деңгейінің көтерілуі бақыланды. Тұйықсу а/б – Кіші Алматы ө., Медеу – Кіші Алматы ө., Бұтақ а. – Бұтақ ө. және саға – Құмбел гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 4 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 1 °С-тан 18 °С оң мән аралығында. 14 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 3480 м биіктікте болды.

**2024 ж. "14" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 13.06	Мин. 14.06	08 сағ. 14.06	Күндіз 13.06	Түнде 14.06	Орт. 13.06	08 сағ. 14.06	Орт. 13.06	Макс. 13.06	08 сағ. 14.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	7.1	1.2			1.8							
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			4.0			266	265				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			10.0			563	564				+1	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	14.8	7.8		4.9	2.2							
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			14.0			280	279	3.01	3.08	2.93	-1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			16.0			118	118				+1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			14.0			58	57	0.19	0.20	0.19	-2	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			15.0			195	194	3.04	3.13	2.96	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			15.0			259	259				+1	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			8.0			315	313	2.86	3.01	2.46	-2	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			14.0			275	275				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			11.0			95	97				+4	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			13.0			285	283	2.33	2.37	2.20	-1	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			18.0			219	219	1.73	1.73	1.73	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			16.0			287	285	5.39	5.48	5.11	-2	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			15.0			121	116	14.17	15.51	11.82	-7	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			14.0			211	211				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			16.0			202	201				-2	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	12.0	4.2		5.7	0.9	-96	-92				-5	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				12.0			110	105				-1	2
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				10.0			261	262	26.8	27.5	27.5	+2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							134	134	6.05	6.05	6.05	0	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«15-17» маусымға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі аз. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3480 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. 15 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0), найзағай, күндіз бұршақ түсуі мүмкін. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі аз. 15 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-14,0), найзағай, бұршақ түсуі мүмкін. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Ауа температурасы салыстырмалы төмен. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі аз. 15 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-4,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысы мен мұздықтардың еруі ауа температурасының салыстырмалы түрде төмен болуына байланысты баяулайды. 15 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жаңбыр (1,0-5,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. 15 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жаңбыр (1,0-5,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. 15 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16 маусымда күндіз жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 17 маусымда тәулік бойы жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	15 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16, 17 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 15 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм), кей жерлерде найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16 маусымда жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм). Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. 15 маусымда жаңбыр (1,0-7,0 мм), кей жерлерде найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 16 маусымда жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм). Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақ негізінен қар жамылғысынан босанды. Ауа температурасы жоғарылауда. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 15 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм), найзағай, күндіз бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 16 маусымда жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-16,0 мм). Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 17 маусымда жаңбыр (1,0-14,0 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлттының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.